

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Vera comprehensionis strictæ naturæ, & essentia cum patribus & scholasticis ferè omnibus traditur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

CERTAMEN II.

Vera comprehensionis stricta natura, & essentia cum Patribus, & Scholasticis ferè omnibus traditur.

comprehensionem debere adæquari cognoscibilitati obiecti, vt cert. 1. dicemus. Cum autem Deus licet connexus adhuc cum effectuum suorum possibilitate non sit (imo & cause omnes id in mea sententia habeant) cognoscibilis tamen per suos effectus, quia eorum causa, sit, cognitio, quæ Deum (& idem est de quacunque causa) non per effectus etiam cognoscatur; & in ordine ad extrinsecam, ipsius cognoscibilitatem adæquare non possit: quare neque illius comprehensio esse. Ceterum cognoscibilitas rei comprehendenda, quam æquare debet eius comprehensio, non est cognoscibilitas quæ ei extrinsecè à nostris cognitionibus, & potentiis cognoscitiuis (præsertim naturæ suæ virtutis, seu imbecillitatis, & imperfectiōis) mediisque, quibus ad rei cognitionem qualem qualem virtus obuenit, sed cognoscibilitas, seu veritas rei intrinsecæ, vt cert. 1. dicemus; alioqui ad comprehensionem rei, vt eius nobilissima cognitio essentia sua est, modi omnes imperfectissimi nostri rei cognoscendæ, atque imperfectissimæ etiam nostræ illius cognitiones aduocandæ forent: quas non cum comprehensione rei solum, sed & cum eius visione impossibiles esse ostendimus controuersenti de Scientia Dei. Sæc ergo est, vt eminentiori cognitione intuitiua res tota cognoscatur, vt comprehendatur: ea quippe cognitione tota eius cognoscibilitas, & veritas intrinsecæ representatione formaliter intentionaliter continetur; atque insuper tota cognitionum imperfectiorum rei eiusdem, ac proinde eius extrinsecæ cognoscibilitatis emergentia habetur. Denique neque ex vi visionis obiecti comprehendendi videri debere, aut posse extrinsecos terminos, ad quos res comprehendenda entitate sua intrinsecè referatur, ostendimus fusiè citata controuersi, de Scientia Dei, ne iustos questionis terminos præcens excuset. Præsertim cum ibi proprii sede ea de re disputandum videatur.

9. Hæc satis sunt contra eos, qui omnium tam intrinsecorum, quam extrinsecorum rei cognitionem siue absolute, siue ex vi visionis illius, ad eius comprehensionem, & necessarium, & sufficientem arbitrantur. Alij autem id etiam supponentes varia ad strictam comprehensionem requirunt. Nominales apud Vazq. eundem c. 3. tradendis quinque comprehensionis acceptionibus, quàm difficultati de Dei incomprehensibilitate soluenda, atque naturæ comprehensionis explicanda: infundunt. Licet in tertia, & in quinta comprehensionis acceptione suam de comprehensionis essentia mentem videantur explicuisse: dicentes in tertia comprehensionem esse visionem optimam, quæ de obiecto haberi possit: in quinta verò comprehensionem in ea acceptione eandem proportionem cum aliis cognitionibus seruare debere, quàm eius obiectum cum aliis seruatur. Sed tamen proportio hæc imperitenter ad comprehensionem aduocatur: cum inter non comprehensionis cognitiones seruatur, vt pater. Secundo: quia intuitiua Angelica comprehensio lapidis perfectior est cognitione naturali abstractiua Dei: cum tamen obiectum sit longe perfectius. Tertia verò illa acceptio comprehensionis, licet Deum incomprehensibilem à creatura cunctat; etiam nunc cum incomprehensibilem facit à creatura: cum nulla creata nunc cogitatio optima sit ex his, quibus cognosci potest: cum increata Scientia à Deo cognoscatur. Quiedo citandus, licet non approbet, ait ex Recentioribus nonnullis captam sententiam aliam proponendam nouitate duxit §. 2. n. 8. qui denique Recentiores ad comprehensionem obiecti requirunt, vt cognitio omnia obiecti eo modo, quo in obiecto sunt, siue formaliter, siue eminenter representet: ita vt, si obiectum possit habere & non habere aliquem actum absque vlla sui mutatione, ita & cognitio comprehensiuæ siue vlla sui mutatione representare illud, ac non representare queat, si non sit actus. Vnde constat cur Deus à se solo, ac non à creatura comprehendendi possit; aut creaturæ comprehendendi à creatura queant. Verum, vt dicebamus n. 3. & 4. falsum omnino est ad comprehensionem requiri cognitionem eorum, quæ obiecti nondum sunt, pro casu quo illius sint, vt hæc ratio Recentiorum supponit. Quare contra hunc modum eadem, quæ ibi dedimus, militat argumenta: Præterquam quod diuinæ libertatis cum eius immutabilitate mysteria ad alias planiores difficultates extricandas extendere, inuenire omnia est, atque diuina mysteria denegare.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I,

1. **V**era igitur comprehensionis definitio eis verbis, quæ nihil rei latet videntem, & quæ rei fines circumspiciuntur, bene intellectis continetur, vt nimirum nihil cognoscibilitatis intrinsecæ rei ea cognitione, & visione rei lateat cognoscentem: quæ definitio re ipsa in eam recidit, quæ clarior, ac sine vlla vocum amphibologia maior longe theologorum pars comprehensionem definitur his verbis. *Cognitio, seu visio rei in quantum cognoscibilis est.* Ita cam delineant Bonau. in 3. d. 14. art. 1. q. 3. ad 3. Scotus ibi q. 1. & 2. in 4. dist. 49. q. 3. art. 1. & in reportatis q. 2. 10. art. 1. ad 1. multisque locis S. Thom. præcipue 1. p. q. 12. art. 7. corp. & ad 2. q. 14. art. 3. contra Gentes cap. 55. q. 8. de verit. art. 2. & in 3. d. 14. q. 1. Scotus omnes ad Scoti locum, item Nominales, Okam eorum principes in 1. d. 3. q. 7. & in 4. q. 13. Gabr. in 3. q. vnt. & in 1. d. 3. Greg. in 1. d. 44. Maior in 3. d. 14. art. 1. q. 3. & 15. Ricard. ibi q. 4. Duran. q. 1. ad 3. Carthus. d. 49. q. 4. Bannes ad citatum art. 7. 1. p. Caiet. art. 8. & Thomistæ Dominici reliqui. Atque in hunc sensum explicandus venit Franciscus Victoria relatus à Vazq. cap. 1. dum ait: ad comprehensionem requiri, vt obiectum secundum totam intentionem cognoscatur. Neque enim doctissimus, atque acutissimus vir (qui id saltem, omnium animis suorum nempe scriptorum desiderium, eudit) de intentione qualitatis propria loquitur (sine qua, & Deum à se, & creatura, tum ab ipso, tum à creatura comprehendendi posse videbat) sed de intentione perfectionis, & cognoscibilitatis. Ei vero definitioni ex nostris annuunt Valent. 1. p. q. 12. pun. 6. Molina ibi, art. 7. fine; & art. 8. Soar. tit. 1. q. 3. q. 10. d. 26. sect. 1. & 2. & 2. de attribut. c. 5. & d. 29. Salas 1. 2. tract. 2. d. 4. sect. 6. Arrubal 1. p. d. 23. c. 4. Herize d. 4. c. 4. Monceus d. 2. c. 7. Tanner. d. 2. q. 6. dub. 4. Ruiz. de Montoya tit. de Scientia d. 6. sect. 2. & sequentibus. VVadingo d. 6. de Incarnat. dub. 3. §. 2. fine, & §. 3. ac fin. quarti. Oviedo controuers. 7. de anima pun. 5. §. 1. n. 4. Bern. d. 33. de Incarnat. sect. 1. n. 7. & d. 34. sect. 1. n. 5. licet aliam comprehensionis definitionem ex Augustino petitam in sensu à nobis impugnato admittat etiam n. 7. sicuti, & ex citatis plerique.

2. Hanc item comprehensionis strictæ definitionem, etiam non comprehensionis, vt plurimum, vocant nobis Patres ferè omnes tradidere. Augustinus t. 3. de Trinitate. *Plenam verò, inquit, diuinitatis naturam, nec Angelus quilibet, nec sanctus aliquis perfectè videre poterit* (nota illud: *Plenam, & perfectè*) ideo incomprehensibilis dicitur Deus. Item de cognitione. vera vitæ cap. 3. sic, quod Angelis, qui semper vident faciem Dei, inuisibilis dicatur Deus, conciliat: *quia nulli creatura ad plenum intelligibilis, nempe animæ Beatorum, & Angeli suo more, non nostro, eam vident &c. Sed quia non plener ab ipsis, sicut à se ipsis, conspiciuntur. Ideo solus inuisibilis dicitur.* Et epist. illa 112. cap. 6. *Propterea Deum nemo vidit vnquam: quia si eum ait disputator Noster Ambrosius, plenitudinem diuinitatis eius nemo conspexit, nemo mente aut oculis comprehendit.* Et soliloquio 31. *Sibi sibi integrè notam esse Trinitatem totam, aiebat August. & 4. de Genesi ad lit. c. 6. Deum non ita nobis, & Angelis notum esse, ait, sicut ipse sibi.* Iterum Gregor. loco citando. *In retributionis culmine reperiri omnipotens per contemplatiuam speciem potest.* Sed tamen ad perfectum non potest: quia est hunc in claritate sua quandoque conspiciamus, non tamen eius essentiam pleuè conuenimus. Chrysost. hom. 4. de incompreh. Dei natura, & hom. 1. & 3. in epist. ad Corinth. ait: *Deum à creatura non ita sicut à se cognosci posse, ac proinde neque ab ea comprehendendi, quia nequit ab ea exquisita cognoscione, seu comprehensione cognosci.* Concluditque. *Restat vt à Filio, & Spiritu Sancto dumtaxat exquisitè illum cognosci differamus.* Fulg. q. 3. ad Ferr. de Christi anima ait: *non esse Deitatem, quantum id est, secundum totum, quod ipsa se nouit, non autem sicut ipsa se nouit: quia Deitas sic se nouit,*

nouit, ut hoc se inueniat esse, quod nouit: non ita Christi anima. Sine qua identitate inter cognoscentem & cognitum Deum aequalitas cognitionis qua talis cum obiecti intrinseca cognoscibilitas esse minime potest. Greg. Magn. 10. Moral. c. 7. alias 11. Excelsior, inquit, calo est: quia ipse quoque electi spiritus visionem tanta celsitudine perfecti non penetrant. Et rursus: Habet Deus sublimitatem: quia ipsorum quoque intelligentiam, qui recepit in supernam fuerint congregationem transcendit. Idem Greg. lib. 18. Moral. cap. 27. & 28. alias 37. vel 40. Nec tamen videmus sicut videt ipse se ipsum. Longe quippe distans inter videt creator se quam videt creatura creatorem. Nam quantum ad immensitatem Dei, quidam nobis modus figitur contemplationis: quia eo ipso pondere circumscribimur, quo creatura sumus. Ac rursus. Profecto non ita concipimus Deum sicut ipse conspicit se: sicut non ita requiescimus in Deo sicut ipse requiescit in se. Nam visio nostra, vel requies, utcumque erit similitudo visioni, vel requiei illius, sed aequalis non erit.

3. Succedat Hieronymus ad id: Nemo nouit Filium, nisi Pater &c. his verbis. Erubescas Eunomius tantam sibi notitiam Patris, & Filij, quantum alterutrum inter se habeant iactans. Quod si inde contendit in suam insaniam consolari, quia sequitur: & cui voluerit Filius reuelare: aliud est naturae aequalitate nosse quod nouerunt aliud reuelantis dignatione; ut inde non tantum nosse Deum, quantum Deus se nouit Eunomius videat; quia non ex naturae aequalitate cognosceret. Huc aduocandum etiam est illud Ambrosij in 1. Luca ad id Ioann. 1. Deum nemo vidit: unquam, dicentis: quia eam qua in Christo habitabat plenitudinem diuinitatis nemo conspexit: nemo mente, aut oculis comprehendit. Potius haec in voce plenitudinem, quam in verbo comprehendit: Luculentius Ildorus 1. Sentent. cap. 3. ad id Exodi 41. Faciem meam videre non poteris: ita scribit. Quamuis ad paritatem Angelicam humana, etiam post resurrectionem natura perferatur, & ad contemplandum Deum indefessa, videre tamen eius essentiam plene non praeualet: quia nec ipsa perfectio Angelica in toto, vel integrè attingit scire. Sola enim sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati suscepta (id est homini) quae tertia est in Trinitate Persona. Atque illud etiam Cyrilli Hierosol. Cateches. 6. recitandum hic est. Vident sanè (Angeli faciem Patris) sed non ita, ut est: sed, ut est & ipsi capiunt: vident Angelis, sed ita, ut capiunt. Vident Archangelis, ut possunt. Vident Throni, & Dominationes sed minus tamen quam pro rei dignitate. Solus autem Spiritus videt, & Filius Dei unigenitus. Pro rei dignitate videri, siue, ut oportet, Spiritus Sanctus, ita, ut oportet, videt. Ille enim scrutatur omnia etiam profunda Dei: & unigenitus Dei Filius, ita, ut oportet etiam cognoscit. Hilar. 12. de Trinit. col. penult. Nulla te nec res tua, penetrat: nec profundum immensa maiestatis tuae peregrina, atque aliena virtutis causa meretur Bernard. 1. de considerat. ante med. & Laurent. Iustinian. de casto connub. Dei, & animae cap. 28. Deum à creatura comprehendi posse negant, quia huius visio creata necessarii futura est, ac non increata sicut diuina. Quod aliis verbis nostram continet sententiam; concordant horum Patrum rationi. Hilar. 2. de Trinit. sub init. Prosper. sentent. 61. & epigram. 60. Iulii African. de partib. diuinae legis cap. 14. Hugo Victor. 1. de Sacramento. p. 3. cap. 1. Ricard. Victorin. 2. de Trinit. p. 1. cap. 20. ac tandem ne plura minori opere pretio, quam labore, congeramus, alia ad hanc nostram sententiam testimonia videt, qui velut apud Soar. Vazq. Ruiz. Tanner. Fasol. & alios Scholasticos locis citatis.

4. Sed & à ratione facili probatu conclusio est, ut videtur est apud Soar. locis citatis, praeteritum 3. p. d. 26. sect. 1. ubi fuisse rationes à S. Thom. tactas persequitur, & illustrat. Primo enim, cum comprehensio intellectualis adequari obiecto debeat, non quantitate, sicut corporea, sed eius ad instar, intentionaliter, seu intelligibiliter: & nequeat ita adequari, nisi omnem eius intelligibilitatem representatione sua intentionaliter quasi exhaustiat: necessarii tanta debet esse in ratione representandi, quantum obiectum fuerit in ratione intelligibilis. Secundo probatur, quia cum veritas intrinseca rebus sit, & passio metaphysica entis, non minus, quam earum bonitas, assignatur, quia maiori, vel minori amore de se digne res sunt; ita

etiam ad eius perfectionis mensuram intrinseca veritas, seu cognoscibilitas intrinseca assignanda est, pro qua alias aliis perfectioni, vel imperfectioni cognitione de se se digne sunt, ut eleganter tenigit Cyrill. Hierosol. recitatus, 3. post med. Inde communiter obiectum spirituale corporea potentia percipi non posse dicitur: quia intrinseca cognoscibilitas, & veritas illius omnem cum corporea imperfecta cognitione proportionem intentionalem, prae sui perfectione ab intrinseco detrahet. Tertio probatur: quia per omnes, ut bene Soar. d. illa 26. comprehensio debet esse clara, & euidens, ita, ut non sufficiat: nihil obiecti cognoscentem abstractive, & obscure latere: ergo ad rationem comprehensionis non sufficit totum obiectum, utcumque representare, sed opus praeterea est, ut in modo representandi illud totum perfectionem habeat, ipsius nimirum cognoscibilitati intrinsecae, & ut in se est, proportionatam. Confirmatur haec ratio: quia, cum ad rationem comprehensionis opus non sit, ut vna simplici cognitione habeatur; sed satis sit pluribus haberi, inferretur Deum abstractivis cognitionibus posse à nobis in hac vita comprehendi, si aliud requireretur, quam omnia obiecti percipi, utcumque, ac non cum proportionem debitam intentionali cognitionis, & obiecti: quanto demum apertius inferretur Deum Beatis comprehensibilem absolute esse: cum omnium tam intrinsecorum, quam extrinsecorum Dei ea ratione, quae ad Dei comprehensionem in aduersariis sententia sit satis (ut cert. ostendebamus) possint Beati visionem habere.

5. Reliquum est sententiam nostram à nonnullis objectionibus liberare, ut sumior adhuc subsistat: & primo explicatur, & confirmatur. Quia in rebus, quasi intelligibilibus duplex quantitas, & mensurabilitas cogitari debet, sicut in rebus corporeis, altera quasi extensionis, si partibus consistit, altera quasi intentionis, quae perfectionis, seu virtutis appellatur atque utriusque quantitati adequari debet cognitio, ut obiecti cognoscibilitati, & intelligibilitati adequetur, ut opus ad comprehensionem profus est. Sicut uti qualitas absolute comprehendatur, opus est, ut non solum tota eius extensio, sed & intensio percipiatur: nec video, quare, quasi extensiuam rei quantitas necessario ad eius comprehensionem percipiendam tota sit, non autem, quasi intensiuam percipi debeat. Dices non posse esse visionem, seu cognitionem, quae representatione aequet rei intrinsecam veritatem, & cognoscibilitatem, quin ad omnia extrinseca res, quae eminenter in ipsa continentur extendatur: ergo perperam id ad comprehensionem non requiri asserimus cert. 1. Antecedens probatur: quia per ea omnia res cognoscibilis absolute est: ergo dum non per ea etiam cognoscitur, non cognoscitur omni, seu tota sui cognoscibilitate. Secundo: admissio respectu reali causae vniuersim ad suos effectus, probatur: quia implicat respectum videri sine termino, & rem videri sine respectu totam. Respondetur tamen negando absolute antecedens. Probatio illius prima solum probat de extrinseca rei cognoscibilitate, non in se, sed in medio, cui comprehensio aequari non debet: alioqui, cum ea cognoscibilitas rei in alio, seu per aliud abstractiuam sit, ad rei comprehensionem eius abstractiuam cognitionem, nec vna, sed plures etiam necessariae forent; quod nemo concedet. Item, si veritati, seu cognoscibilitati extrinsecae rei omni comprehensio aequanda sit cognoscibilitati extrinsecae rei ab omnipotentia, & cognitione possibili aequari deberet comprehensio: quare nihil à creatura, imo, & à Deo comprehensibile esset, cum nulla potentia possit representare rem omnium cognitionibus, imo neque alterius potentiae cognitione. Secunda probatio, admissio eo respectu causam, probat quidem, ut summum, non posse videri causam effectui ignoto secundum cum statum, quo ipse terminat respectum: id tamè, cum ratione visionis rei sit, non probat comprehensionis, ut à visione diuersae proprium esse, quod solum contēdimus.

6. Secundo rogo: an id visioni, & comprehensioni, quae visionem includit, quatenus realiter respectiua, termini res comprehendendo medium est ad cognoscendum terminum videntem determinans competat: & sic non est rei cognoscibilitas intrinseca, sed cognoscibilitas termini extrinseca solum, non autem intrinseca, nec respectu rei, nec termini ipsius; an vero contra: quia terminus est medius determinans ad cognoscendum rei comprehendenda realem respectum ad ipsum: & sic est extrinseca solum rei cognoscibi-

gnoscibilis, sicuti & extrinsecus ei est terminus, per quem eius respectus cognoscitur. Etiam cognitio rei per ipsum abstractionem rei cognitio erit ab eius proinde comprehensione releganda: vel tandem, an ideo cognosci terminus debeat, quia respectus relatio sine extremis cognosci nequeat, quia sunt simul natura, & cognitione, ut verius Aristoteles aiebat: sic autem nec res, nec terminus ex alterius visione, vel in altero videtur: sed necessario uterque simul videbitur. Solumque inferitur visiones, seu cognitiones utriusque non esse separabiles; non autem ex maiori penetratione rei, & adaequatione cum eius intrinseca cognoscibilitate terminos eiusmodi extrinsecos esse cognoscendos. Sed dato toto nihil contra nostram illam doctrinam probat argumentum. Solum enim negamus sufficere ad comprehensionem rei totius, atque omnium, quæ ipsius sunt cognitionem satis ad comprehensionem non esse, cum aliunde, quam ex adaequatione cognitionis in representando, cum tota obiecti cognoscibilitate intrinseca haberi possit, licet ex hac adaequatione id haberi admitteremus: quod abnuimus: quia in causis realem ad effectus suos adhuc possibiles, respectum negamus.

7. Oppones secundo cum Vazq. comprehensionem corporalem, & quantitativam, cuius ad instar intellectualis cogitanda necessario, merendaque est) solum dicere, quod unum corpus totum intra aliud, siue nobilius, siue ignobilius continetur: ergo intellectualis comprehensionis solum erit, quod totum obiectum, cuiusque omnia illius representationes ambiantur, siue ea representatione tota cognoscibilis obiecti aequatur, siue non. Negatur facile consequentia: quia in re intellectualiter comprehensibili duplex, quasi quantitas est, alia quasi extensiva; alia quasi intensiva, ut diximus: ac proinde duplex in ea contenta, siue adaequatio cum duplici hac quantitate requiritur, ut ostendimus exemplo intellectualis comprehensionis qualitatis extensivæ, & intensivæ: quia, sicut in corporea quantitativa comprehensione nihil quantitatis extensivæ, ad quam solum esse potest, extra illam relinquendum est, ita ad intellectualem, nihil etiam, quasi intensivæ quantitatis, circa quam etiam versari potest relinquendum est, ut sit comprehensio: quin, si sola representatione quantitatis quasi extensivæ rerum eius comprehensio esse possit, simplex apprehensio abstractiva dubique de re quæpiam, cuiusque omnibus comprehensione contra omnium aduersionem diceretur: imo & Deus de facto naturæ virtutis à nobis comprehenditur: cum possumus & Deum, & reliqua omnia coniunctim, & confuse universali cognitione concipere, & representare. Quod autem ea omnia, ac Deum distincte per illam non represententur non obest comprehensioni, si adeo stricte intellectualis comprehensio corporæ conditionibus merenda, alligandaque sit. Nam, licet hæc, cum plura coniunctim comprehendit, singula distincte non ambiat, sed confuse solum, & coarctatim eorum nihilominus comprehensio est: ut patet cum triticum pugillo continemus.

8. Obicitur tertio, Nullius creaturæ cognitio æquare potest cognoscibilitatem totam, quantumvis intimi obiecti, non solum naturaliter, sed supernaturaliter adhuc: ergo, si tota rei cognoscibilitas æquanda cognitione, eiusque representatione sit, ut eadæ comprehensione, nulla creatura, quantumvis infima, adhuc supernaturaliter, nedum naturaliter, ut omnes supponunt, poterit ab alia creatura, etiam suprema comprehendere: antecedens patet: quia infima etiam creatura cognoscibilis est ab omnibus creaturis intellectualibus, atque à Deo: omnium autem cognitionibus, præcipue Dei, nequit formaliter, aut æqualiter creatura illa, etiam suprema, adhuc diuinitus, eam representare: quare neque eius cognoscibilitati omni adæquari, eamque sua representatione exhaustire, & continere, ut patet. Respondetur facile ex dictis n. 5. de cognoscibilitate rerum intrinsecæ, & extrinsecæ à potentis cognoscitivis eius, earumque possibilibus cognitionibus extrinsecis desumpta. Huc æquari non debet, nec potest comprehensio cognitio, ut probat obiectio: secus intrinsecæ rei cognoscibilitati, qua de se res proportionatè ad suam perfectionem petit nobiliori, vel ignobiliiori cognitionis representatione percipi, iuxta dicta in nostræ sententiæ probatione. Ac tandem, ut plura sophistimata, contra nostram doctrinam quiescant: ne excidat memoria nos in comprehensivæ cognitione non requirere adaequationem

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus I.

cum obiecto, eiusque veritate, & cognoscibilitate intrinsecâ, sed intentionalem, & in representando, quæ optime in cognitione inferioris nota, quam obiectum, quoad entitatem reperiri poterit, ac sæpius reperitur.

CERTAMEN III.

Dei incomprehensibilitas omnimoda ab intellectu creato statuitur. Vbi de eius certitudine.

1. **P**RONUM est quicquid ex dictis cert. 2. erit ratione Theologica Dei incomprehensibilitatem absolutam, & omnimodam ab illo intellectu creato, creabilique in hunc modum ostendere. Comprehensio rei debet æquare in representando, non solum quidquid in obiecto, seu obiecti est, quasi extensivæ, seu clarius prædicatis obiecti, siue physice, siue metaphysice ipsum constituentibus, sed eius etiam intrinsecæ cognoscibilitati, & veritati: atqui nullâ cognitio creata, è possibilibus adhuc, æquare potest in representando intrinsecam Dei veritatem, & cognoscibilitatem: ergo nulla creata cognitio possibilis potest esse Dei comprehensio: ac proinde Deus absolute, & omnimodè ab intellectu creato, & creabili incomprehensibilis est. Maior probata est cert. 2. consequentia est legitima. Minor probatur ex dictis eodem cert. Quia, cum veritas, & cognoscibilitas intrinsecæ rerum entis rationem metaphysicè consequatur, eo gradu, quo entis perfectio augebitur, veritatis, & cognoscibilitatis intrinsecæ dignitas, & perfectio accrescet, atque eo perfectiorem in representando cognitionem requirit: maxime, ut adamussum eius veritas, & intrinseca cognoscibilitas per illam aequetur. Quod adeo verum est: ut ob rerum spiritualium entitatem perfectionem, ac subinde veritatis, & cognoscibilitatis intrinsecæ earum dignitatem, corporei sensus illam non æquare modo, sed illo modo attingere ex communis Philosophorum, & Theologorum sensu minime possint. Denique discursum totum Patrum recitatorum cert. 2. n. 2. & 3. auctoritas irrefragabiliter confirmat: præsertim Augustini quæstioncula illa de Trinitate, ubi ideo Deum à creatura incomprehensibilem esse, dicitur ait, quia non perfecte, nec plena notitia Deum, etiam dum Deum videt, contuetur, & loco recitatur ex c. 9. epistolæ 112. & de cognit. veræ vitæ c. 3. inuisibilem, pro eo, quod est incomprehensibilem esse ob eandem rationem aiebat. Reliqui vero Patres inuisibilitatem pro in comprehensibilitate Dei eadem ratione probant.

2. Quæ vero certitudine Deus incomprehensibilis absolute, & omnimodè ab intellectu creato habendus sit, his inter scholasticos est maior. Contententibus ex vna parte Nazquezio citata d. 52. de fide non esse; ex alia vero Soario d. illa 26. esse de fide, atque vnoquoque plures in suas partes trahente. Longissimum esset recitare testimonia, quibus esse de fide contenditur. Et quidem, quæ ex scriptura asserri possunt, vel Soarius ipse e re non esse fatetur sect. 2. ab initio. Quæ vero ex Patribus, si nito interpretandi acumen ita ex contextu, & intento Patrum enervarunt Vazquez citatus, & VVadingo d. 6. de Incarnatione. dub. 3. §. 1. ut non tantum roboris in eis maneat. Quod enim Augustinus serm. 38. de verb. Dom. ait. *Quis ergo oculis cordis comprehendit Deum? sufficit, ut attingat: si purus est oculus. Si autem attingit tactu quodam attingit incorporeo, & spiritali, non tamen comprehendit: & hoc si purus est. Et homo sit beatus contingendo corde illud: quod semper beatum manet, & est beatitudo perpetua.* Hic locus Augustini videtur pro hac re cumprimis vrgens. Sed tamen, si contextus legatur, inuenitur loqui eum de cognitione nostræ Dei in via, & per species alienas habita: qua Deus attingitur, seu leuiter tangitur, quod de visione beata dici nequit: probaturque eam non comprehendere Deum à minori ad maius negatiue: quia nec oculus per species proprias obiectorum, suarumque facultati conaturales ea comprehendit: multo igitur minus intellectus per species alienas comprehendet Deum, imo comprehensionem

N 2 pro